

Paweł Fiktus

(Uniwersytet Wrocławski)

Zrození úředníka. Formování identity, moc, vzdělání a sociabilita osvěcenské byrokracie, Praha 24-25 listopada 2017 r. - sprawozdanie z konferencji

W dniach 24-25 listopada 2017 r. w Pradze, z inicjatywy Instytutu Historii Akademii Nauk Republiki Czeskiej odbyła się konferencja *Zrození úředníka. Formování identity, moc, vzdělání a sociabilita osvěcenské byrokracie*, poświęcona problematyce powstania zawodu urzędnika w XVIII w. oraz rozwojowi nowożytnej biurokracji. Obrady były prowadzone w języku czeskim, angielskim, niemieckim oraz francuskim. Konferencja była realizowana w ramach grantu nr 16-128445, przyznanego przez Agencję Grantu Republiki Czeskiej, którego główne założenia przedstawili, podczas otwarcia konferencji, Martina Ondo-Gřečenková, Jiří Hrbek oraz Tomáš Sterneček.

Obrady konferencyjne rozpoczęły dwa referaty. Pierwszy - zaprezentowany przez Zbynka Svitáka z Instytutu Nauk Pomocniczych i Archiwalnych pt. *Being an officer*, w którym prelegent omówił najważniejsze aspekty funkcjonowania zawodu urzędnika w XVIII w. Z kolei drugi referent – Paweł Fiktus z Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego przedstawił temat pt. *Polish political and legal thought of the 18th century regarding the issues of bureaucracy*, omawiając polityczno-prawne poglądy m.in. Józefa Wybickiego, Jana Ferdynanda Naxa czy też Stanisława Staszica – przedstawicieli polskiego oświecenia, odnośnie wykształcenia się grupy urzędniczej oraz rozwoju biurokracji w XVIII-wiecznej Polsce.

W pierwszym dniu konferencji kwestie związane z pozycją urzędnika i rozwojem biurokracji na ziemiach czeskich przedstawiła Helena Sedláčková z Archiwum Narodowego Banku Czeskiego w wystąpieniu *The birth of a civil servant on the example of a regional governor*, przybliżając funkcjonowanie gubernatora regionalnego. Natomiast Martina Ondo-Gřečenková z Instytutu Historii Czeskiej Akademii Nauk w referacie *"I shall serve to tear my tail off". Careers, social and family strategies of administrative officials* omówiła kariery urzędników administracyjnych. Problematyce urzędników lokalnych swe referaty poświęcili Jan Loták z Uniwersytetu w Pilźnie, przed-

stawiając pozycję urzędnika skarbowego w prezentacji *The delights and hardships of the contribution officer. The social position of tax collectors in the 18th century* oraz Tomáš Sterneck z Instytutu Historii Akademii Nauk Republiki Czeskiej, który w wystąpieniu *Transformations of the municipal officer in the 18th century* scharakteryzował zmianę uprawnień i kompetencji urzędników miejskich. Pierwszy dzień obrad konferencyjnych zakończył referat przedstawiciela Uniwersytetu w Wiedniu – Antona Tantnera pt. *Ein aufgeklärter "Ochsen-Notarius"? Torschreiber und Zollbeamte als Kontrollorgane an den Wiener Stadtgrenzen*, w którym przybliżone zostały zagadnienia związane z urzędnikami celnymi w Wiedniu.

Drugi dzień obrad konferencyjnych otworzył referat Michel'a Figeaca z Uniwersytetu Bordeaux-Montaigne pt. *Servir le Roi par la plume: État de l'historiographie en France*. Uczestnicy konferencji mogli zapoznać się z najważniejszymi badaniami francuskiej historiografii dotyczącymi XVIII-wiecznej biurokracji. W dalszej części obrad, w referacie Claire Madl z Francuskiego Centrum Badań Naukowych i Nauk Społecznych w Pradze (CEFRES) pt. *Diplomacy on the road to professionalization in the 2nd half of the 18th century* została przybliżona problematyka urzędnika odpowiedzialnego za relacje międzynarodowe. Prelegentka omówiła kształtowanie się urzędniczej służby dyplomatycznej. Podczas drugiego dnia obrad zaprezentowano również rozwój zawodu urzędnika odpowiedzialnego za funkcjonowanie prywatnych majątków, a nie tylko dotyczącego aparatu państwowego. Przykładowo, Jakub Mírka z Państwowego Archiwum Regionalnego w Pilźnie w prezentacji pt. *Aristocratic officials of Franz Joseph, Count of Vrta and administration of his estate at the turn of 18th and 19th century*, przedstawił administrowanie majątkiem należącym do Franciszka Józefa oraz jego rodziny. Relacje urzędnicze pomiędzy poszczególnymi regionami scharakteryzował Jiří Hrbek z Instytutu Historii Akademii Nauk Republiki Czeskiej w referacie pt. *Fürstenberg officials in everyday life of the Křivoklát estate*. Zagadnienia regionalne stanowiły przedmiot analizy dokonanej przez Lenkę Novákovą z Muzeum Těšínska, która w referacie *"Bei diesem Amt viele unerträgliche Verantwortungen zugemutet werden"*. A paper on bureaucratization in the liege towns of the Hukvaldy estate przybliżyła słuchaczom funkcjonowanie grupy urzędniczej w majątku Hukvaldy.

Kolejne wystąpienia dotyczyły obrazu urzędników czeskich, jaki wyłaniał się z korespondencji uczniów z okresu XVII i XVIII w., co zostało omówione w referacie niezależnego badacza z Benešova - Václava Bartůška pt. *Information on officials in the lists of Gymnasium students from the 17th and 18th centuries in the Czech Lands*. Nato-

miast Kateřina Bobková-Valentová z Instytutu Historii Akademii Nauk Republiki Czeskiej w wystąpieniu *Bureaucracy and office work in the milieu of the Jesuit Order*, przybliżyła słuchaczom zagadnienia związane z biurokracją oraz pracą urzędniczą w Zakonie Jezuitów.

Ostatnie referaty dotyczyły urzędników, którzy działali w lożach masońskich, co zaprezentował Martin Javor ze słowackiego Instytutu Historii Uniwersytetu w Preszowie w referacie pt. *Officials in the imperial Freemasons' Lodge*. Z kolei Helena Chalupová z Instytutu Czeskiej Historii Uniwersytetu Karola w wystąpieniu pt. *Bohemia is haunted by the bureaucrat: posthumous images of the officials*, przybliżyła pośmiertny obraz czeskiego urzędnika.

Wyniki badań prelegentów, przedstawione w ich referatach, zostaną opublikowane w specjalnym tomie *Folia Historica Bohemica*, który ma ukazać się w 2018 r.